

Posudek bakalářské práce

Martin Krankus: Božie meno a tabuové výrazy v náboženskom a profánnom jazyku

Autor této práce si původně vytyčil zmapování důvodů, které v různých náboženstvích vedly k zákazu vyslovování Božího jména a dopad tohoto zákazu na běžný jazyk, posléze však zjistil, že tento fenomén se nevyskytuje zase tak často; a zřejmě si také uvědomil, že v této obecnosti by měl problém reflektovat změny v jazycích různých kultur, což by předpokládalo značnou lingvistickou erudici. Konceptci tedy změnil a velmi zjednodušil: Pokud jde o zákaz vyslovování Božího jména (viz zejména velké B ve slově Boží), omezil se na židovskou, resp. rabínskou tradici, která vlastně poskytuje paradigma takového zákazu, a připojil obecnější úvahu o problematice *tabu*, která je v klasických religionistických teoriích klíčová, s přesahem do jazykové oblasti, tedy o tabuizovaných slovech, jejich vlivu a v důsledku toho i regulaci jejich používání.

Práce se tak rozpadá na dvě poněkud disparátní části, přičemž autor tento fakt nereflktuje v její formální struktuře, naopak snaží se navodit dojem kontinuity; šev je však velmi zřetelný. V první části, která začíná velmi stručnou obecnou charakteristikou významu jména, respektive pojmenování, zejména v archaických kulturách, se věnuje okolnostem zákazu vyslovování Božího jména v rabínském judaismu, přináší však vcelku obecně známé důvody, které doplňuje o seznam opisů, jimiž se Boží jméno vyjadřuje. Tuto část pak uzavírá exkurs do mystického, resp. kabalistického pojetí božství a jeho pojmenování.

V druhé části pak autor zahajuje několika stránkami úvah o tabu, přičemž cituje zejména klasiky – Eliade, van der Leeuw, Otto, Söderblom. Následuje poslední kapitola, ve které se snaží ukázat „aplikaci“ teorií o tabu v běžném jazyce; částečně tu využívá jedné diplomové práce na téma tabuových slov, částečně vlastní reflexe používání takových slov, zejména v maďarštině (sic!).

Nejprve k formální stránce: Práce je napsána přehledně, stylisticky by ovšem vyhovovala spíše jako popularizující článek než odborná studie. Pohřešků jazykových a technických (překlepy atd.) je vcelku málo, způsob odkazů přijatelný a koherentní, i když by zasloužil pečlivějšího zpracování. Problémem je jednak délka práce, která je na minimální hranici, což by nevadilo, pokud by šlo o velmi podnětnou studii; v tomto případě tomu však není. Dalším problémem je rozsah a výběr použité literatury, který je velmi omezený, navíc se z jedné třetiny skládá z obecně religionistických studií, předepsaných jako povinné v rámci studia religionistiky vůbec.

Pokud jde o obsah, autora lze podezřít, že si svůj úkol zjednodušil co nejvíce (a opět poukazují na výběr literatury). Fakt, že k danému tématu nenalezl relevantní monografii, mohl zohlednit tím, že by se zaměřil na podrobnější analýzu zákazu používání tabuizovaných slov např. v židovství, s využitím primárních pramenů. Velkou slabinou práce je právě absence primární literatury, kromě dvou citací, převzatých ovšem ze sekundární literatury. Sekundární literatura, kromě výše uvedené diplomové práce, je velmi obecná a tematicky nesourodá. Navíc uvedenou diplomovou práci autor ani necituje, jen na jednom místě podle ní v poznámce uvádí klasifikaci tabuových slov.

Práce celkově působí dojmem uspěchaného kompilátu, chybí hlubší analytický vhled a soustředění se na důležité detaily. Velmi nepřesvědčivě vyznívá závěr, který je příliš obecný a jen velmi volně souvisí s obsahem práce samotné. Nicméně určitou vůdčí myšlenku lze vysledovat, práce má jistý spád a vtip. Navrhuji připustit ji k obhajobě a hodnotit známkou dobře až velmi dobře.

V Praze dne 1. června 2007

PhDr. Milan Lyčka
Ústav filosofie a religionistiky FF UK